

Książka Katarzyny Perez jest pierwszą na polskim rynku wydawniczym publikacją prezentującą w sposób kompleksowy problematykę efektywności funduszy inwestycyjnych. Praca zawiera ponadto wyniki obszernych własnych badań empirycznych Autorki na temat efektywności polskich funduszy. Recenzowana monografia jest z pewnością w pełni oryginalnym i nowatorskim opracowaniem.

Doktor Perez jest niewątpliwie bardzo utalentowanym pracownikiem naukowo-badawczym, o dużej wiedzy i pracowitości, czego dowodzi ogrom przeprowadzonych badań literaturowych i empirycznych, które stały się podstawą do napisania recenzowanej książki. Jej monografia ma charakter interdyscyplinarny: choć jest poświęcona głównie problematyce finansów, to jednak wiele zagadnień nawiązuje bezpośrednio do ekonomii, a także nauk o zarządzaniu. Przy przygotowaniu tej pracy Autorka wykazała się też ogromną erudycją, o czym świadczy choćby fragment poświęcony dywersyfikacji portfela inwestycyjnego. Korzenie dywersyfikacji zmniejszającej ryzyko odnalazła ona nie tylko w osiemnastowiecznych tekstach ekonomicznych Daniela Bernoullego, ale także w dziełach Williama Shakespeare'a, a nawet w księgach biblijnych.

Książka została przygotowana z dużą dbałością o poprawność językową. Mimo że praca jest poświęcona dość skomplikowanej, zaawansowanej merytorycznie i specjalistycznej problematyce, została napisana przystępnym, jasnym językiem, czyta się ją z dużą przyjemnością. Jest to niewątpliwie atut pracy, gdyż z powodzeniem mogą z niej korzystać nie tylko naukowcy – teoretycy i badacze akademicki, lecz także praktycy – osoby zarządzające funduszami i jego uczestnicy. Książka może być także bardzo pomocna studentom kierunków finansowych, ekonomicznych i biznesowych. Może być pożyteczną lekturą dla wszystkich, którzy chcieliby się zapoznać z tą stosunkowo nową w polskich realiach gospodarczych problematyką funkcjonowania funduszy inwestycyjnych, a w szczególności pogłębić wiedzę w zakresie pomiaru ich efektywności. Z pełnym przekonaniem można zatem zachęcać do przeczytania tej wartościowej monografii

Aleksandra Duliniec
almad@sgh.waw.pl

Tomasz Sobczak, *Ekonomiści czytani, ale nie słuchani. Działalność organów doradczych przy Radzie Ministrów w Polsce w latach 1957-2006*, Wydawnictwo Key Text, Warszawa 2012, ss. 161.

Transformacja roli państwa polega współcześnie na ograniczeniu jego dotychczasowych prerogatyw, ale nie oznacza to, że jego rola zanika lub staje się mniej istotna. Paradoksalnie funkcje państwa (rządu i samorządów) ulegają raczej wzmocnieniu. Ten pozorny paradoks znika, gdy funkcje te rozdzieli się na operacyjne i systemowe; operacyjne rzeczywiście ulegają ograniczeniu, natomiast zapotrzebowanie na systemowe rośnie. Fakt ten znajduje się u podstaw ponadczasowego (tzn. niewynikającego z koniunktur czy przejściowych mód) zapotrzebowania na myśl ekonomiczną reprezentowaną przez ekonomistów – doradców kolejnych rządów.

Na tym tle można stwierdzić, że problematyka pracy Tomasza Sobczaka jest bez wątpienia aktualna, ważna, a przy tym interesująca zarówno z poznawczego, jak i głównie praktycznego punktu widzenia. Autor próbuje przeanalizować szczegółowo, z różnych punktów widzenia, problematykę funkcjonowania w latach 1957-2006 rządowych organów doradczych.

Pozytywnie i z uznaniem należy ocenić zdefiniowane we wprowadzeniu motywy wyboru obszaru badawczego, główne założenia pracy, stadia procedury badawczej oraz cel pracy (s. 13). Jest nim przedstawienie działalności czterech rad, ze szczególnym uwzględnieniem aspektów prawno-organizacyjnych, kalendarium ich posiedzeń, składu osobowego oraz dorobku publikacyjnego. Autor przyjął za myśl przewodnią stwierdzenie, że rady ekonomiczne funkcjonujące w Polsce w analizowanych latach odgrywały rolę fasadowe w zakresie wpływania na kształt polityki społeczno-gospodarczej ekip rządowych. Sformułował też trzy interesujące hipotezy pomocnicze:

1) Skuteczność wpływania rad na ostateczny kształt polityki społeczno-gospodarczej poszczególnych rządów jest tym mniejsza, im wyższy jest poziom zróżnicowania poglądów członków tych organów.

2) Wielkość rad i poziom zróżnicowania poglądów ich członków decyduje o eksperckim lub akademickim ich charakterze – im większa i bardziej zróżnicowana światopoglądowo rada, tym bardziej przybiera ona charakter ciała akademickiego.

3) Akademickość rady pozytywnie wpływa na jakość i wielkość dorobku intelektualnego.

Dobrze to świadczy o dojrzałości, wyobraźni, a także ambicji Autora. Pochwalić też należy i to, że podjął się pracy wymagającej benedyktyńskiej wręcz cierpliwości i nadzwyczajnego wysiłku.

Realizacji celu podporządkowana jest konstrukcja pracy. Składa się na nią interesująca *Przedmowa* autorstwa prof. Tadeusza Kowalika, *Wprowadzenie* i pięć rozdziałów (*Rada Ekonomiczna 1957-1961, Konsultacyjna Rada Gospodarcza 1982-1989, Rada Ekonomiczna 1989-1991, Rada Strategii Społeczno-Gospodarczej 1994-2006, Refleksje ekonomistów na temat ich działalności doradczej*) oraz *Podsumowanie*. Rezygnując w tym miejscu ze szczegółowego opisu treści wszystkich rozdziałów recenzowanej pracy, pragnę odnotować, że jej struktura jest spójna, logiczna, zgodna z regułami metodologicznymi i metodycznymi przyjętymi w naukach ekonomicznych. Autor łączy rozważania teoretyczne z analizą empiryczną, wywody o charakterze akademickim i metodycznym ze spostrzeżeniami o wymiarze praktycznym. Praca poprawnie łączy w sobie elementy opisu i diagnozy (lub też w innym ujęciu: opisu i objaśniania), nie unika też sformułowań o znaczeniu normatywnym i stosowanym. Autor nie unika też – głównie we *Wprowadzeniu*, rozdziale piątym i *Podsumowaniu* – pytań: jak być powinno?, jak prawdopodobnie będzie?, co zrobić, aby było tak, jak być powinno?

Fundamentalną cechą i zaletą recenzowanej pracy – opublikowanej pod auspicjami Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego i Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie – jest to, że mieści się ona w nurcie studiów porównawczych, które z definicji są atrakcyjne z poznawczego punktu widzenia, ale też odznaczają się ponadprzeciętnym stopniem trudności. Autor podjął się ambitnego wyzwania, chcąc dokonać pionierskiej w Polsce próby porównania działalności czterech rad funkcjonujących na przestrzeni prawie półwiecza przy kolejnych polskich rządach (kiedyś PRL, od przełomu 1989/1990 – III RP). Można przyjąć, że Autor jest do realizacji tego zadania badawczego niejako z definicji dobrze przygotowany, jest bowiem ekonomistą młodszego pokolenia, dysponującym rzetelną wiedzą i warsztatem z dziedziny najnowszej historii gospodarczej. Dodać należy, że podjął się badań nie nad tak zwanym tematem bezpiecznym i niekontrowersyjnym, lecz wręcz przeciwnie – będącym w centrum dyskusji i sporów, zwłaszcza w czasach tak zwanego globalnego kryzysu bankowo-finansowego, erozji zaufania do ekonomii i ekonomistów (z doradcami i ekspertami włącznie) oraz do tradycyjnych paradygmatów.

Autor po raz kolejny (recenzentowi znane są niektóre wcześniejsze prace dr. Tomasza Sobczaka, z monografią *Instytucjonalizacja nauk ekonomicznych w Polsce międzywojennej* na czele) udowodnił, że jest rzetelnym, dociekliwym badaczem młodszego pokolenia, dbającym o poziom swojej pracy. Cała praca jest dobrze zakotwiczona w dotychczasowym piśmiennictwie dotyczącym analizowanej problematyki (bibliografia obejmuje ponad 100 pozycji w języku polskim, ponadto akty prawne i materiały archiwalne). Autor wykazał się samodzielnością sądów, prezentując własne ujęcia i podejście. Jest to tym bardziej godne podkreślenia i pozytywnej oceny, że recenzowana praca ma charakter pracy interdyscyplinarnej. Z powodzeniem też wykorzystuje i inteligentnie kojarzy wiedzę głównie z takich dziedzin, jak: ekonomia, polityka społeczno-gospodarcza czy historia gospodarcza.

Ostatni fragment pracy (*Podsumowanie*, s. 125-133) ma charakter syntezy. Lektura tego fragmentu pracy dowodzi suwerenności intelektualnej Autora oraz Jego dążenia do zachowania akademickiej bezstronności.

Temat podjęty w pracy wydaje się frapujący i przyszłościowy¹. Zaakcentować należy, że w obrębie polityki społeczno-gospodarczej decyzje zapadają nie tylko (a niekiedy nawet nie przede wszystkim) na podstawie racjonalnych przesłanek prakseologicznych i ekonomicznych, lecz także niekiedy nie najbardziej racjonalnych przesłanek politycznych, czy wręcz partyjnych; w rzeczywistym procesie podejmowania decyzji wiele postanowień ma charakter irracjonalny, ze wszystkimi tego konsekwencjami dla całej gospodarki i wielu jej podmiotów.

Na tle lektury stwierdzić można z przekonaniem, że recenzowana praca stanowi udaną próbę opisu i analizy istotnego problemu naukowego, dowodzi też, że Autor dysponuje profesjonalną wiedzą

¹ Warto zwrócić uwagę na interesującą propozycję stworzenia Państwowego Centrum Strategii Gospodarczej (A. Wojtyna, *Gospodarka bez wojny polsko-polskiej*, „Rzeczpospolita” z 21 maja 2012 r., s. B11).

z zakresu nauk ekonomicznych (także z zakresu historii gospodarczej), stosownym warształem naukowym i erudycją.

Praca ta jest kolejnym potwierdzeniem obiegowego stwierdzenia, że „ekonomia (i polityka społeczno-gospodarcza) jest współcześnie najważniejsza, najciekawsza i najtrudniejsza”. Dramaturgia relacji między politykami a doradcami (na ogół teoretykami ekonomii), ukazana w recenzowanej pracy, nie jest fenomenem charakterystycznym jedynie dla Polski. Świat finansów – złożony z bankowości, finansów korporacji, rynków papierów wartościowych, funduszy inwestycyjnych, zorganizowanego kierownictwa i doradztwa finansowego – mianem jednej z dziedzin „niewinnego oszustwa” określił zmarły kilka lat temu J. K. Galbraith². Jego zdaniem przyszłych wyników ekonomicznych gospodarki, przejścia od dobrych czasów do recesji czy depresji i na odwrót, nie da się przepowiedzieć. Istnieją bardziej niż bogate prognozy, lecz nie ma żadnej solidnej wiedzy. Łączny wynik nieznanych nie może być znany. Niemniej w świecie gospodarki, a szczególnie finansów, przewidywanie nieznanego i niepoznawalnego jest zajęciem pielęgnowanym, a często dobrze wynagradzanym, może być także podstawą opłacalnej kariery. Stąd się biorą – zdaniem J. K. Galbraitha – rzekomo kompetentne osądy. Świat finansów utrzymuje wielką, aktywną, dobrze wynagradzaną wspólnotę opartą na nieuchronnej, choć na pozór wyrafinowanej ignorancji. Prognozom ekspertów niełatwo zaprzeczyć: bogaty arsenał ilustracji, wykresów, równań i pewnośc siebie potwierdzać mają głębię wiedzy co do przyszłości. Spostrzeżenia Galbraitha uczą pokory i skromności, wynika też z nich, że nikt nie ma monopolu na mądrość i ostateczne, ponadczasowe prawdy. Oznacza to również opowiedzenie się za postulatem odrzucenia w nauce ekonomii fundamentalizmu, ortodoksji, dogmatyzmu i doktrynerstwa.

Publikację Tomasza Sobczaka – odznaczającą się dojrzałością i dobrym poziomem – można z pełnym przekonaniem zarekomendować czytelnikom związanym z polskimi uczelniami i wydziałami ekonomicznymi – pracownikom nauki, doktorantom, studentom, a także praktykom, w tym między innymi politykom i reprezentantom mass mediów.

Stanisław Flejterski
stanislaw.flejterski@wzieu.pl

² J. K. Galbraith, *Gospodarka niewinnego oszustwa. Prawda naszych czasów*, MT Biznes, Warszawa 2005, s. 55-59. W podobnym nurcie – próby odkrycia „drugiego dna” – mieści się również tzw. freakonomia, czyli ekonomia dla ludzi myślących nieco tylko inaczej (zob. S. D. Levitt, S. J. Dubner, *Freakonomia. Świat od podszewki*, Gliwice 2006).

Copyright of Journal of Law, Economics and Sociology is the property of Faculty of Law and Administration of Adam Mickiewicz University in Poznan and its content may not be copied or emailed to multiple sites or posted to a listserv without the copyright holder's express written permission. However, users may print, download, or email articles for individual use.

Właścicielem praw autorskich do „Ruchu Prawniczego, Ekonomicznego i Socjologicznego” jest Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Zawartość czasopisma nie może być kopiowana, przesyłana do innych stron internetowych bądź zamieszczana na blogach bez pisemnej zgody wydawcy. Niemniej artykuły można drukować, kopiować lub przysyłać w formie elektronicznej na własny użytek.